

באהרֶה של תורה

פשת עיון ודרש בפרשת השבוע ופנוי השקפה לך ומוכר

י"ל ע"י מוסדות דרכי תורה רחובות, בתי מדרש להוראה ולרבנות וכולוי יום לאברכים מצוינים

rg5740@gmail.com

©

גליון 226 מנחם אב תשע"ז

העלון מוקדש לע"נ ר' אליהו בן רחל לימואי ז"ל ע"י בנו הגאון הגדול ר' אמןון לימואי שליט"א

פרק דברים

התלמידי חכמים, והיו מוחפים עליהם ונושאים פנים אלו לאלו, כדי שכך ינהגו גם עמם. ורק אמרו "שלא הוכיחו זה את זה", כלומר שהחכמים לא הוכיחו זה את זה אף על פי שהיו מוכחים את יתר העם. ודבר זה גרם לכך שעם לא שעה להוכיחו של החכמים, והיו מבזים אותם, עין שלא היו החכמים עצם מוכחים זה את זה.

הנה כי כן נמצאו שתי רעות נause באוטו הדור. א. שלא הוכיחו זה את זה לנוכח אי קיום חוקי התורה כראוי. ב. שהיו העם ממאנים לטעום ולקבל את דברי התוכחות, ומפני כן לא הטיבו את דרכם. וב' רעות אלו היו השרש לחורבן הבית.

אם אפילו הנוצרים מתפעלים מאהבת ישראל זה לזה מדוע משיח עדיין לא בא?

ד. ובענין הנ"ל מצינו דבר נורא שכח בספר יעדות דבר ב"א דרוש י), והוא שמי שאינו מוכיח את רעהו היא שנת חינם כפשה. וזה לשונו, "הביבו וראו כמה גדול עוזן שנת חנים, ובעוונוטינו הרבים פשה הנגע בקרב ישראל". שאף שחו' לומר שלא יאה איש את חבריו, שהלא אם יקרה לאיש נזק, כל ישראל יוציאו להצלו בכל מודעם. וכי ייחלה אחד, הלא כולם מתפללים ומברקרים אותו. הי"ש לך אהבה ואחותה גודלה מזו. וזה היא תפארתו נגד הנוצרים אשר יספרו מאהבת ישראל זה לה זה. אך זה הכל באהבת הגוף, אבל באהבת הנפש, שהיא עיקר האהבה, אין בינוינו אלא מעט. כי אם יראה איש את רעהו והולך שוכב בדרך לבו, לא יאמר לו, אל אחיך, לא טוב המעשה אשר אתה עושה. ואם יראה את חבריו מדבר בבית הכנסת, או סח לשון הרע, לא ימחה בידו. אויב ואבו, הי"ש שוגן גדול מזו, אשר רואה את חבריו טובע בנחר ואינו מוחה. וזהו שנת חן שהיתה בבית שני, כי רבו העוברים על דברי תורה, ולא מיחו בהם, ושבילו זה, נעשה פריצות רבות בבית שני, שהיו כת צדוקים יותר כתות, שפרקו בדברי תורה שבعل פה. ורק אמרו ז"ל שבבית שני היה עוזן שנת חנים, כי זה שורש המרי, ועל ידי כך באו לכל הרעות, כי היו שותקים ל谋 ראה עובי עבירה.

ונמצא שדן בבית ראשון והן בבית שני שורש החטא היה בכר שלא הוכיחו איש את רעהו, כיון שגם הוא עושם כן, לא היו באים כדי ג' עבירות החמורות, ולידי שנת חנים. וביאר הבינה לעיתום, שמאחר וסיבת החורבן הייתה מפני חסרון דברי התוכחה, אם כן התיקון לכך הוא חיזוק התוכחה לשם שמיים, מתוך ערבות הדודית ואחריות נעהו שללמו הרוחני של כל איש מישראל. ולפי זה יבואו ענין סמכיות פרשת דברים לתשעה באב, שהרי פרשת דברים היא פרשת התוכחה, וש בתוכחה זו תיקון ומרפא לחסרון התוכחה שהוא סיבת האבל בימיים אלו.

ה. ובירור דבש כתוב עוד, כי האדם מנעה מלhocich את חבריו שמא ילעג לו. אך ציריך ליתן אל לבו את דברי הזהר הקד', שכישישראל מתפללים ומיסיים ברכת מהיה מתים, כריזו יצוא בשמיים ומכריזו "מייהו האיש שמכוכיח לחותאים להשיכם לעבדות המלך הקדוש". ובא מלארך ומביא דמות דיוון של איש בזזה. ומכך נלמד את שבחו של המוכוכיח לשם שמיים. ושבזה זה נזכר בברכת מהיה המתים משומם שהמכוכיח את החוטא הוא בבחינת מהיה מותים, כי הרשעים הם מותים בחיהם, ועל ידי התשובה הם חוררים להיות חיים, וזה היא תחיתת מותים אמיתי.

בשהחכמים מוחפים זה על זה...

"אללה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל" (דברים א, א)

בשלתי חכמים נתבאר, שאף שאותם "דברים" שעלו שם נקראת פרשנתנו בשם פרשת דברים, וכן חומש דברים כולם, הינם דברי תוכחה שהוכיח משה את ישראל לפני הסתלקותו. מכל מקום בוגר לפונCTION הלשונית של הכותב "אללה הדברים" נחלקו מפרשוי המקרא. כי אונקלוס תרגם "אלין פתגמיא", והיינו דברים בעמיא, ולא זו קואו תוכחות זאך שבודאי מודה אונקלוס שהנראה המדובר תוכחה ומוסר, מכל מקום לפירשו, לא זו היא ממשועת המילולית של תיבת "הדברים". וכן פירוש רש"י, יונתן בן עזיאל תרגם, "אללה דברי התוכחה". ובין פירושם הרי ש"הדברים" הינו בקהלת (א, א) "כל מקום שנאמר דבר, איןו אלא דברי תוכחות, שנאמר אלה הדברים אשר הוכיח דבר משה". ומעתה אמרו, שפרשת דברים היא בעצם פרשת 'התוכחה', כי "דברים" הינו תוכחות.

ב. ולאור זאת נעמוד על מהות הקשר שבין פרשת דברים לתשעה באב. שהנה כפי הידוע נקראת פרשה זו לעולם לפני תשעה באב, וביאר הלובש, שטעם הדבר הוא כדי שיקראו לפניה תשעה באב בפרשנה דברים שהיא מתחoctוי של משה רבינו, ויפטרו בה בהפטרת 'חוון' שהיא מתחoctות ישעה הנביא על החורבן. ולהמבוער לעיל הרי טעם הדבר ברור ונדריך, כי פרשת דברים היא פרשת התוכחה. ברם, יש להבין מהו באמת הענין לקרווא בתוכחותיו של משה לפני תשעה באב, ואיזה קשר יש לתוכחות אלו לחורבן הבית.

ג. ונראה בביואר הענין על פי דברי חז"ל במסכת שבת (קידט): "אמר ר' חנינא, לא הרבה ירושלים אלא בשביל שלא הוכיחו זה את זה, שנאמר (איכה א, ז) 'היו שרים כאילים לא מצאו מועד', מה איל זה ראשו של זה בעדר זבוק של זה, אף ירושלים שבאו הדור כבשו ננייהם בקרקע ולא הוכיחו זה את זה". וביאר המה"ר ל"ב נתיבות עולם (נתיב התוכחה פ"ב) "לא הרבה ירושלים אלא בשביל שלא היה שם שום תוכחה, וכיון שהוא הפקר כל המשדים מבלי מוכח, ודבר זה הוא חורבן, באשר העולם הוא הפקר בלבד יושר ואמת".

ברם, עד אמרו בגמי שם, "אמר ר' יהודה, לא הרבה ירושלים אלא בשビル שביו בה תלמידי חכמים, שנאמר (דביה"י ב, לו) ויהיו מלעיבים במלאכי האלים ובוחים לדבריו ומותעתים בנבייאו". ורק ריבנו עזירה פיגז בפינה לעיתום (ח"ב דרוש א לשבת החורבן בחסרון התוכחה, שאין מחולקת בין ר' חנינא שתלה את סיבת החורבן בחסרון התוכחה, לבין ר' יהודה שתלה זאת בזיוון תלמיד חכם, ואם כן קשה, שהרי מסתבר שבזיוון תלמיד חכם ישנו רק בשעה שהוא מוכוכיח את העם והם אינם שומעים לדבריו וمبזים אותו, אך באותו הדור הרי לא היו התלמידי חכמים מוכוכחים את העם, ואם כן מודע ביוזם. ועוד ציריך ביאור, מהו שאמרו "שלא הוכיחו זה את זה", והרי די היה לומר שלא הוכיחו, שהכוונה בזה פשוטה שלא הוכיחו זה את זה.

וביאר הבינה לעיתום, שדברים אלה הורנו ז"ל ב' סיובות שגרמו לחורבן ירושלים. כי באותו דור היו התלמידי חכמים מוכוכחים את חבריהם העם שהיו קענים במעלה מהם, אך לא היו מוכוכחים את חבריהם

המנוח אברם יהודה בן חסיבה כתן ז"ל
מורת מרים בת דוד וודדה ע"ה
המנוח שוקרשוק בן הרב יהיא ורננה חי ז"ל

המנוח ניסים בן חננה פרץ ז"ל
המנוח משה בן דבורה ושרה שעה ז"ל
המנוח נתן בן חיים וחננה מגידי ז"ל

לי"ג ר' גנימן בן סלחה ז"ל♦ סרח בת רחמה ע"ה
ר' שלמה בן טואס ז"ל♦ נזואה בת האגיה ע"ה
אהרן בן יהוא ז"ל♦ רחל בת סאלחה ע"ה
עביה בת שרה ע"ה

היכן אדם מעדיף לגור, אצלנו או חתנו?

"ושפטתם צדק בין איש ובין אחיו ובין גרו" (א, טז)

משמעות דברי משה רבינו "ובין גרו" טעונה ביאור. ורש"י פירש שמה ציווה את הדיינים לשפטו גם בעסקים ירושה, ואפילו אם הדין ודבירם הוא על תנור וככירים. ויגר"ו הוא מלשון "ברו" וכי אותן ג' מתחלפת באות כ', נכי בלאו ה כי שנייהם משמשים לבישול ואפייה, שהרי תנור עודף בדמיו על הכירה וציריך להוטף דמים. וזאת להעיר שזו על פי ביאור השפט חכמים, אך במסכת סנהדרין (ג, ב) שהיה מקור הדרשה הניל פירש"י "בין גרו, לשון מגור, לשוני דיריה".

ברם, בספריו אמרו "ובין גרו" זה חותנו, ככלומר שציווה אותם לשפטו על עסקי חותן וחומו. ולכאורה חמיו נקרא "גרו"?

ופירש מרכז הגרא"ח קנייבסקי בספר טעמא דקרא ודרכו רשות, שדור האב לגור אצל בתו חותנתו, וכדברי הגמ' במסכת עירובין (פז, א) ופירש רשי' שם, שאים מעדיף לגור אצל חותנו ולא אצל בנו, מחשש שציווה אין חשש לקטטה בינו לבין כלתו וצטרך לצאת ממש, אך עם חותנו אין נפקה קטטה. וכיון שחותן אינו מקידד על חותנו ולעתור לו אין פיק נפקא מינה בדיון שביניהם. ולכך ציווה להם משה שאף על פי כן יש להם לדון דיןיהם שבין חותן לחמיו ולהוציאו הדין לאו.

ויש לציין, שהמפרשים דיקו מדברי רשי' שיותר מצוי שכלה התקוטט עם חמיה ואני מסתדרת עימיו מאשר חותן עם חמיו שמתדר וחוי עמו בשלום. ברם, בשווית מהרי"ט (אה"ע סימן לא') ביאר אחרת את דברי הגמ', שבאמת כליה אינה גילה להתקוטט עם חמיה יותר מחותן, אלא שהחותן גם אם חמיו יקנטרו מהתפיס מוחלט, אך כליה בין חותן שהוא איש אינו מתפיסה מהר, ולכן יצטרך חמיה להזoor לבתו, ומושום בכך אדם מעדיף לגור עם חותנו ובתו. וכדברי המהרי"ט מפורש בספר 'הערוך' (ערוך גן). אולם בשווית הרב"ז (סימן לד') למד את דברי הגמורא כפושטן שכלה אינה מסתדרת עם חמיה, ועל כן ייעץ לאחד שליך לדoor אצל בתו, ולא אצל בנו, וכן כתוב בשווית צדק (חו"מ סימן מב).

ב. פירש נסף מצינו לרובץ' ברבי יוסף ורוזין בספר עצנה פענח על התורה, אשר ציין על דברי הספרי הילל את הגמ' במסכת בא בתרא (צח, ב) "קל מוסובי, חותן הדר בבית חמיו".

ונראה שכונתו כמו שפירש שם המהירוש"א בחידושי אגדות, שחותן הדר בבית חמיו מכו הוא שగול ממון חמיו ומורה היתר לעצמו באמורו ש חמיו נתשר והרוויח ממון מאזו שנכנס לבתו ונניה חותנו, והוא בעינוי כדיijk כיוק שנתברך בית לנו בעבורו. ו"קל מוסובי" הינו שהוא בקהלות מתייר לעצמו לגול ממון חמיו ואני חיש לוגל.

ואם כן בודאי שוקב קר מזכאים דיני ממונות בין חותן לחמיו יותר מאשר אנשים, וכך ציין משה רבינו את דיני התורה הללו מלבד שאור דיני התורה שבין איש לחבריו מחייבים שכיחותם.

חי על ענן...

"ובמדבר אשר ראת אלך נשאך ה' אלהיך כאשר ישא איש את בנו בכל הדרך אשר הלכתם עד בואכם עד המקום הזה" (א, לא)

המפרשים טרחו לברא את הדמיון לאב הנושא את בנו, אך למעשה אין מקרה יוצאת מידי פשוטו, שבשם שאבא מרים את בנו ונושאו בחיקו קר הקב"ה הרם ונושא את ישראל במשר כל שהותם במדבר.

העלון נכתב ונערך בס"ד ע"י הרוב ראובן גולן. ניתן להאזין לשיחות חייזוק והשקפה וחידושים לפרשת השבוע מאת המחבר בעמדות ובאותו קול הלשון, או בטל' 03-6171001 [הקס-1-2-48-1-1-1]. או *8 ואמרו את שם המרצה והקש-1-1].

לקבלת העalon בדוא"ל מידי שבוע שלח הودעה ל- rg5740@gmail.com

המעוניינים להקדיש ולתרום להפעלת העלון, וכן
לסייע בהפעתו ברוחבי הארץ
יפנו בטל' 9452903-08, או בפקס 1538-9452903

לזוכר יוסף בן דוד וצינונה שלומי זיל ע"י בנו ר' יאיר שלומי הייז♦
לע"נ המנוח ניסים בן מאיר אוחזון זיל ע"י בנו ר' יהיאל הייז♦
לע"נ המנוח רחמים בו זוהר טבול זיל ע"י בנו ר' אברהם הייז♦

לע"נ מorth אбелין בת ג'רמיין אלאייש ע"ה♦ מorth לאה בת שלום שדרubi ע"ה♦ חנה בת מעודה תודגמן ע"ה

תמו תמר בת עיטה בזוגלו ע"ה♦ דניאל בן שמואל ורבeka אליהו זיל
שרה בת סאלם יהודה ע"ה

מול' בת מרגלית זוד עברי ע"ה♦ אריה חי בן יוסף נהרי זיל
אסתר בת אסתרה אינג'ר ע"ה♦

מלכה מולוק בת מאנואר ע"ה♦ מorth סלימה דליה בת שמחה ע"ה♦
אליהו בו סעדיה סטחי זיל